

МНЕНИЕТО НА СТУДЕНТИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ „ЗДРАВНИ ГРИЖИ“ ОТНОСНО COVID-19 ВАКСИНАЦИЯТА

Розалина Йорданова¹, Христина Милчева²

¹Медицински колеж, Тракийски университет – Стара Загора

²Катедра „Здравни грижи“, Медицински факултет,
Тракийски университет – Стара Загора

THE OPINION OF STUDENTS FROM THE HEALTHCARE DEPARTMENT ABOUT COVID-19 VACCINATION

Rozalina Yordanova¹, Hristina Milcheva²

¹Medical College, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

²Healthcare Department, Faculty of Medicine, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

РЕЗЮМЕ

Въведение: В края на 2019 г. човечеството се сблъска с нов щам коронавирус, бързо прогресиращ до глобална пандемия – заплаха за населението и предизвикателство за общественото здраве. Усилията на световните учени доведоха до разработване на ваксини срещу COVID-19 за кратък период от време.

Цел: Проучване мнението на студенти от различни медицински специалности от Тракийски университет – Стара Загора и Бургаски университет „Проф. Асен Златаров“ относно COVID-19 ваксинацията и готовността им да бъдат ваксинирани.

Материали и методи: анкетен метод и анализ на данните от проведеното през юли 2021 г. онлайн анкетиране върху 11 въпроса, насочени към причините за ваксинация срещу COVID-19, отказ от нея, ефективност на ваксините, евентуални рискове, мерки срещу разпространение на заболяването и личния принос за общественото здраве.

Резултати: От анкетираните 105 студенти само 27 са преболедували COVID-19; отчитат се високи проценти неваксинирани (83%) и несигурни (43%), които не биха препоръчали на близки и познати ваксиниране (36%). Основната причина за отказ от ваксинация е страх от странични ефекти; 53% от анкетираните не са убедени в безопасността и ефективността на ваксините. Основна причина за ваксинираните срещу COVID-19 (60%) е собственото им и на близ-

ABSTRACT

Introduction: At the end of 2019, humanity faced a new strain of coronavirus, rapidly progressing to a global pandemic—a population threat and a public health challenge. The efforts of world scientists have led to the development of vaccines against COVID-19 in a short period of time.

Aim: Survey of the opinion of students from different medical specialties from the Trakia University, Stara Zagora and Burgas University „Prof. Asen Zlatarov“ focused on COVID-19 vaccination and their willingness to be vaccinated has been conducted.

Materials and Methods: Analysis of data from the online survey conducted in July 2021, on 11 questions aimed at the reasons for vaccination against COVID-19, its refusal, effectiveness of vaccines, possible risks, measures against the spread of the disease and personal contribution to public health has been carried out.

Results: Of the 105 students surveyed, only 27 have been infected with COVID-19; high rates of unvaccinated (83%) and unconvinced (43%) who would not recommend vaccination to relatives and friends (36%) are reported. The main reason for refusing vaccination is fear of side effects; 53% of respondents are not convinced of the safety and effectiveness of vaccines. The main reason for those vaccinated against COVID-19 (60%) is their own and their relatives' protection against infection; 48% of students support measures for stopping the spread of the disease.

ките им предпазване от заразяване; 48% от студентите подкрепят мерките за спиране разпространението на заболяването.

Заключение: На тази база се препоръчват кампании за повишаване осведомеността за ваксинацията срещу COVID-19; предприемане на всеобщи мерки за ограничаване разпространението му, контрол и опазване на общественото здраве.

Ключови думи: нагласи, ваксинация, COVID-19, пандемия, общественото здраве

Keywords: attitudes, vaccination, COVID-19, pandemic, public health

ВЪВЕДЕНИЕ

В края на 2019 г. човечеството се сблъска с нов щам коронавирус (SARS-CoV-2), който бързо прогресира до COVID-19 пандемия. Извънредната ситуация причини мащабно въздействие върху здравето, социалното и икономическото благосъстояние на общностите по света. COVID-19 все още представлява заплаха за глобалното население и е предизвикателство за общественото здраве, което трябва да бъде преодоляно.

Основната стратегия, следвана от повечето страни по света, е да се намали предаването на болестта, често чрез нефармацевтични средства, включително прилагане на политиката за носене на маски, дезинфекция на ръцете, социално дистанциране, ограничения за пътуване, затваряне на училища, и частичен или пълен „локдаун“ (13). Тези мерки успяха да забавят разпространението на болестта, но най-обещаващата стратегия за ограничаване на пандемията и надежда за намаляване на смъртността и заболяемостта остава в рамките на капацитета на медицинските технологии – ефективни, безопасни и достъпни антивирусни средства и ваксини.

Международните усилия за сътрудничество и инвестираните извънредни ресурси доведоха до разработване на ваксини срещу заболяването за относително кратък период от време. Ваксините са една от най-надеждните и рентабилни интервенции в областта на общественото здраве, които спасяват милиони животи всяка година (4,6,15). Смята се

че именно те са „жизненоважен инструмент“ за управление на настоящата пандемия (7,19). Затова здравните власти по целия свят, чрез ефективна здравна комуникация, насърчават хората да приемат одобрени ваксини срещу COVID-19.

Дори когато одобрените ваксини станат достъпни, населението по света все още е изправено пред друго предизвикателство: колебание и скептицизъм по отношение на ваксинацията (2,12). Общото колебание към ваксините се увеличава през последните години в много страни (10). Такъв е случаят с много ваксинационни програми и се оказва предизвикателство и за ваксините срещу COVID-19, което трябва да бъде преодоляно с помощта на доставчиците на здравни грижи, политиките, обществените лидери и правителствата (2,18). От изключително значение е да се анализира мнението на хората по отношение на колебанието им относно ваксинирането, за да сме подготвени за бъдещи извънредни ситуации в здравеопазването.

В литературата има данни за проведени проучвания на възгледите на населението в различни страни относно ваксинацията срещу COVID-19. Студентите от медицинските специалности се считат за проникателна, възприемчива, непредубедена популация, която е образована и медицински информирана. Те са и бъдещите здравни специалисти, които трябва да реагират бързо при обществени здравни проблеми (1).

Целта на нашият доклад е именно проучване мнението на студенти от различни медицински

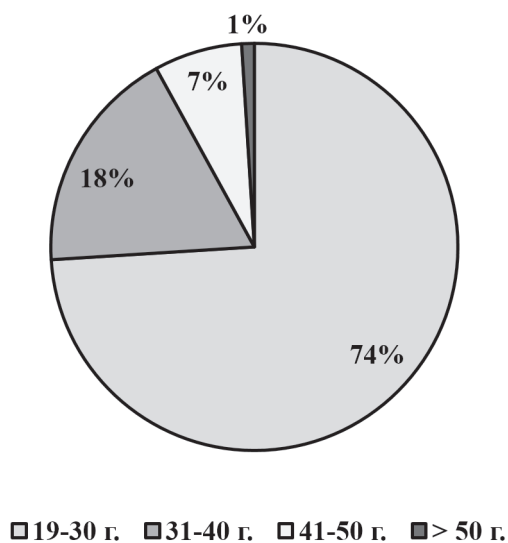
специалности от Тракийски университет – Стара Загора и Бургаски университет „Проф. Асен Златаров“ относно COVID-19 ваксинацията, готовността им да бъдат ваксинирани и причините за колебанието или отказ от ваксиниране.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Анализ на проведените през месец юли 2021 г. сред 105 студенти от различни медицински специалности и университети онлайн анкети, състоящи се от 11 въпроса, насочени към демографските данни за студентите, причините за ваксинация срещу COVID-19 или отказ от ваксина, ефективността на ваксините и евентуалните рискове, мерките за спиране разпространението на заболяването и личния принос на всеки от тях за опазване на общественото здраве.

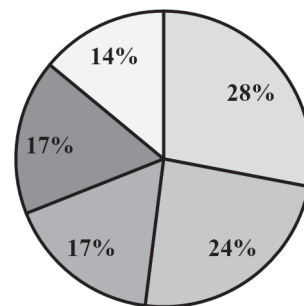
РЕЗУЛТАТИ

Демографски данни: Преобладават жените, които съставляват 80% (n=79) от анкетираните. Разпределението по възраст на респондентите е представено на Фиг. 1, където може да се види че най-голям е броят на представителите във възрастовата група 19-30 г. (n=75).

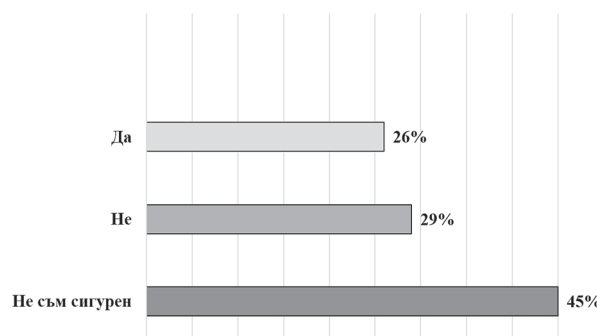
Фиг. 1. Разпределение по възраст

По отношение на специалността, в която се обучават, преобладават респондентите от специалност „Лекарски асистент“ (28%, n=29), следвани от тези в специалност „Медицински лаборант“ (24%, n=25). Анкетираните от специалностите „Помощник-фармацевт“, „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, съставляват съответно 17% (n=18), 17% (n=18) и 14% (n=15) от общата извадка (Фиг. 2).

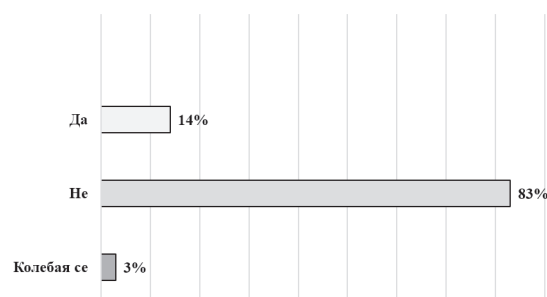

Фигура 2. Разпределение на анкетираните по специалност

На въпроса: „Преболедували ли сте от COVID-19?“, едва 26% (n=27) от респондентите са дали положителен отговор, а почти половината (45%, n=31) не са убедени дали са се сблъскали с SARS-CoV-2 (Фиг. 3). Въпреки това се отчитат високи проценти на тези, които не са ваксинирани (83%, n=87) (Фиг. 4).

Фиг. 3. Преболедували ли сте от COVID-19?

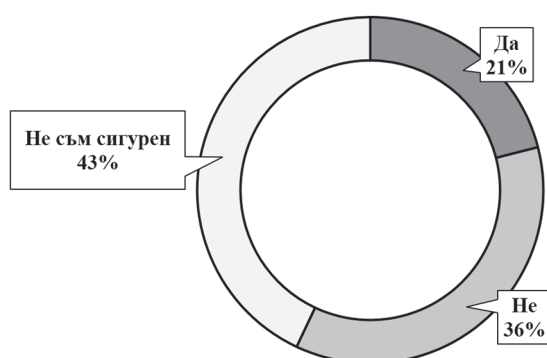
Фиг. 4. Ваксиниран ли сте срещу COVID-19?

Основната причина, поради която малкият процент (14%, n=15) от анкетираните са предприели ваксинация, е да предпазят себе си и близките им от заразяване (60%, n=9). Други причини, посочени в значително по-малък процент (по 7%, n=1) от изследваните студенти, са: спиране на

плива на пациенти към болниците; изискване на работодателя; спиране на пандемията и свободен живот; спокойствие; изискване на ваксинационен паспорт при пътуване в чужбина и лична отговорност (Фиг. 5).

Фиг. 5. Кои бяха причините да се ваксинирате?

Фиг. 6. Бихте ли препоръчали на Ваши познати, близки и приятели да се ваксинират?

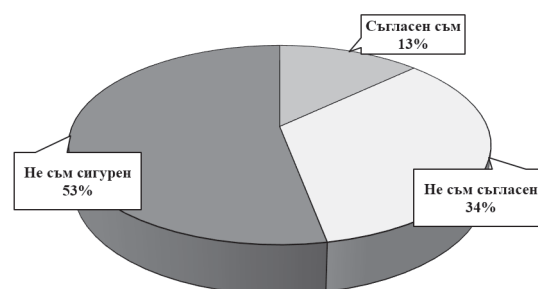

Фиг. 7. Ако все още не сте се ваксинирали срещу COVID-19, защо не бихте го направили?

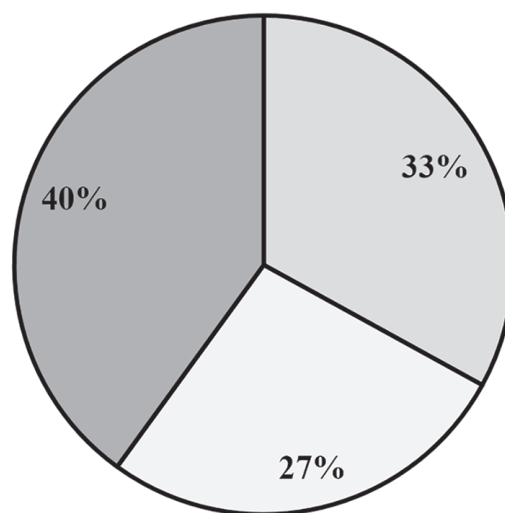
Голям е броят и на тези, които не са сигурни (43%, $n=45$) или въобще не биха препоръчали на техни близки и познати да се ваксинират (36%, $n=38$) (Фиг. 6), което отново съвпада с резултатите на Andrew Marvin Kanyike и сътрудници в Уганда (16). Основната посочена причина от анкетираните от нас студенти за нежеланието им да се ваксинират е притеснението от развитие на странични ефекти (54%). В по-малък про-

цент са посочени липсата на достатъчно информация относно наличните ваксини (18%) и предпочитание за развитие на естествен имунитет (17%) (Фиг. 7).

Повече от половината от анкетираните (53%, $n=56$) не са убедени в безопасността и ефективността на ваксините (Фиг. 8) и почти същият процент смята, че рисковете от ваксините са по-големи от ползите от тях (40%, $n=42$) (Фиг. 9).

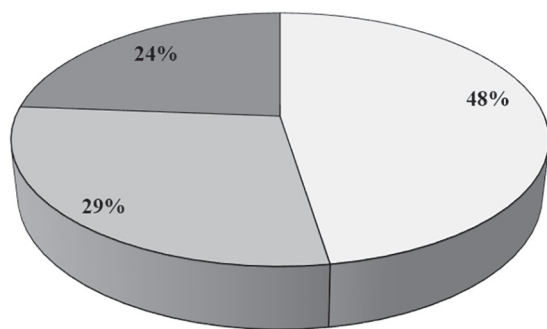
Фиг. 8. Вашето мнение относно твърдението: Ваксините срещу COVID-19 са безопасни и ефективни

□ Да □ Не □ Не съм сигурен

Фиг. 9. Мислите ли, че рисковете от ваксините срещу COVID-19 са по-големи от ползите от тях?

Почти половината от изследваните (48%, ($n=50$)) подкрепят внедрените в много страни мерки за спиране разпространението на COVID-19, като: онлайн обучение и работа; отмяна на публични събития; ограничаване движението между градовете; носене на маски на обществени места и т.н. (Фиг. 10).

■ Да ■ Не ■ Не съм сигурен

Фиг. 10 Подкрепяте ли внедрените в много страни мерки за спиране разпространението на COVID-19, като online обучение и работа, отмяна на публични събития, ограничаване движението между градовете, носене на маски на обществени места и т.н.?

ОБСЪЖДАНЕ И ИЗВОДИ

В нашето проучване ние се стремим да открием приемливостта, колебанието и свързаните фактори по отношение на ваксината срещу COVID-19 на студенти от професионално направление „Здравни грижи“.

Ниският процент на ваксинираните студенти (14%), който се установява от получените резултати, съвпада с данните, докладвани в Уганда (37%) и Египет (35%) (9,16). Желанието за ваксиниране обаче сред студенти от Съединените американски щати (в частност Южна Каролина), Словакия и Италия е много по-голямо, съответно 61%, 71% и 86% (1,14,17). Най-цитираната причина за положително отношение към ваксините срещу COVID-19 е защита на себе си и на другите от заболяването, което отново съвпада с резултатите от проучванията сред студенти от Уганда и Египет (9,16).

Високият процент на колебаещите се (43% от анкетираните) относно ваксинацията срещу COVID-19 кореспондира и с установените от изследователски екипи в различна степен колебания сред студентите от други страни. Подобни резултати са получени в Египет (46%) и Уганда (37%) (9,16), докато в Малта (31%), САЩ (Южна Каролина (24%) и Мичиган (23%)) Италия (14%) и Индия (11%) се съобщават доста по-ниски проценти (1,5,8,11,14). Това несъответствие може да се обясни с променливото въздействие на COVID-19 по целия свят, с различното протичане на заболяването, по-леките форми на заболяването в някои районите, както и целенасочената политика на развитите страни и на Световната здравна организация (СЗО) по отношение на

превенцията. Всичко това би могло пряко да се отрази върху възприемането на риска по отношение на COVID-19 от студентите и да повлияе на решението им да приемат ваксината.

Нерешителността по отношение на ваксинирането е предмет на безпокойство в световен мащаб от няколко десетилетия, а картината е още по-спорна с настоящата ваксина срещу COVID-19 поради конспирациите около болестта (3). Както споменахме вече немалка роля има конспирацията относно бързото разработване и производство на ваксината против COVID-19, нейния състав, безопасност и вероятни странични ефекти. Това води до колебание и отказ от ваксиниране сред немалка част от населението, включително и сред образованите хора и тези с медицински професии. В тази посока е целесъобразно да се засили здравната информираност сред всички общности въз основа на достоверни, научно доказани факти за ползите от ваксинирането, минимизиране на риска от тежко протичане на заболяването и смъртност.

Най-честата причина за колебание по отношение на ваксината срещу COVID-19 в нашето проучване е опасността от страничните ефекти и съмнението относно нейната безопасност, както се съобщава и в различни други проучвания (8,11,16).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Нашето проучване показва ниско ниво на приемане на ваксината срещу COVID-19 сред студентите от професионално направление „Здравни грижи“, което представлява очевиден риск за битката срещу COVID-19 в бъдеще, особено когато се говори за последващи вълни и нови щамове на причинителя. На база на получените резултати и направените обсъждания могат да се формулират препоръки за провеждане на широки кампании за повишаване осведомеността по отношение на ваксинацията срещу COVID-19, не само сред студентите, но и сред цялото население, да се предприемат стъпки на всички нива в обществото за ограничаване и контролиране разпространението на COVID-19 и опазване на общественото здраве.

ЛИТЕРАТУРА

1. Barello S, Nania T, Dellafiore F, Graffigna G, Caruso R. 'Vaccine hesitancy' among university

- students in Italy during the COVID-19 pandemic. Eur J Epidemiol, 2020.
2. Coustasse A, Kimble C, Maxik K. COVID-19 and Vaccine Hesitancy: A Challenge the United States Must Overcome. J Ambul Care Manage, 2021.
3. Dror AA, Eisenbach N, Taiber S, Morozov NG, Mizrachi M, Zigran A, et al. Vaccine hesitancy: the next challenge in the fight against COVID-19. Eur J Epidemiol, 2020.
4. Ehreth J. The value of vaccination: a global perspective. Vaccine, 2003.
5. Grech V, Gauci C. Vaccine hesitancy in the University of Malta Faculties of Health Sciences, Dentistry and Medicine vis-à-vis influenza and novel COVID-19 vaccination. Early Hum Dev, 2020.
6. Hajj Hussein I, Chams N, Chams S, El Sayegh S, Badran R, Raad M, et al. Vaccines Through Centuries: Major Cornerstones of Global Health. Front Public Health, 2015.
7. Harapan H, Wagner AL, Yufika A, Winardi W, Anwar S, Gan AK, et al. Acceptance of a COVID-19 vaccine in Southeast Asia: a cross-sectional study in Indonesia. Front Public Heal, 2020.
8. Jyoti J, Suman S, Akhil DG, Manoj KG, Pankaj B, Pankaja RR. COVID-19 vaccine hesitancy among undergraduate medical students: results from a nationwide survey in India. medRxiv Prepr Serv Heal Sci, 2021.
9. Kanyike AM, Olum R, Kajjimu J, Ojilong D, Akech GM, Nassozi DR, Agira D, Wamala NK, Asimwe A, Matovu D, Nakimuli AB, Lyavala M, Kulwenza P, Kiwumulo J, Bongomin F. Acceptance of the coronavirus disease-2019 vaccine among medical students in Uganda. Trop Med Health, 2021.
10. Larson H, de Figueiredo A, Karafillakis E, Rawal M. State of vaccine confidence in the EU 2018. Luxembourg Publications Office of the European Union, 2018.
11. Lucia VC, Kelekar A, Afonso NM. COVID-19 vaccine hesitancy among medical students. J Public Health (Bangkok), 2020.
12. Neumann-Böhme S, Varghese NE, Sabat I, Barros PP, Brouwer W, van Exel J, et al. Once we have it, will we use it? A European survey on willingness to be vaccinated against COVID-19. The European Journal of Health Economics, 2020.
13. Nicola M, Alsafi Z, Sohrabi C, Kerwan A, Al-Jabir A, Iosifidis C, et al. The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. International Journal of Surgery, 2020.
14. Qiao S, Friedman DB, Tam CC, Zeng C, Li X. Vaccine acceptance among college students in South Carolina: Do information sources and trust in information make a difference? medRxiv Prepr Serv Heal Sci., 2020.
15. Rodrigues CMC, Plotkin SA. Impact of Vaccines; Health, Economic and Social Perspectives. Front Microbiol., 2020.
16. Saied SM, Saied EM, Kabbash IA, Abdo SAE. Vaccine hesitancy: Beliefs and barriers associated with COVID-19 vaccination among Egyptian medical students. J Med Virol., 2021.
17. Sovicova M, Zibolenova J, Svihirova V, Hudeckova H. Odds Ratio Estimation of Medical Students' Attitudes towards COVID-19 Vaccination. Int J Environ Res Public Health, 2021.
18. The DELVE Initiative. SARS-CoV-2 Vaccine Development & Implementation; Scenarios, Options, Key Decisions, 2020.
19. WHO. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 21 August 2020, 2020. Available: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19-21-august-2020>.

Адрес за кореспонденция:

д-р Розалина Йорданова
Медицински колеж – Стара Загора
ул. „Армейска“ 9
Стара Загора, 6000
e-mail: rozalina_@abv.bg
rozalina.yordanova@trakia-uni.bg